

Νομικά ζητήματα από την επιβολή του μέρους του προσωρινού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών προς αντιμετώπιση του κινδύνου διασποράς του κορωνο-ϊού Covid-19.

Ιωάννης Ελ. Κοϊμτζόγλου, Δικηγόρος, Διδάκτορας Νομικής Σχολής Α.Π.Θ., Νομικός Σύμβουλος Ο.Π.Α., Μέλος του Δ.Σ. της Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων

1. Η ρύθμιση και τα ζητήματα που προκάλεσε

«...η άγνωστος επιδημία, ήτις ενέσκηπεν εις την Δυτικήν Μακεδονίαν, εκ της οποίας δε, μέχρι της στιγμής ταύτης, αριθμούνται ικανοί θάνατοι, ουδέν άλλον είναι ή γρίππη βαρυτάτης μορφής. Πρόκειται περί γρίππης μετ' επιπλοκών πνευμονικών και βρογχικών, η οποία εδεκάτισε κυριολεκτικώς την Ελβετίαν, ετρύγισεν ολόκληρους φρουράς, εσάρωσε συντάγματα, εθανάτωσε βουλευτάς και στρατηγούς και αστούς και λαϊκούς κατά εκατοντάδας...» αναφέρεται σε άρθρο της εφημερίδας «Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» στο φύλλο της 28^{ης} Φεβρουαρίου 1919. Ακολουθεί περιγραφή των μέτρων που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης της ασθένειας: κλείσιμο των σχολείων, των δικαστηρίων, των αναγνωστηρίων και διατάχθηκε «η αραίωσις των επισκεπτών των καφενείων, των κινηματογράφων, των επιβατών των τραμ και το κλείσιμο των καφωδείων». Αναφέρεται, επίσης, ότι η κυβέρνηση δεν επέλεξε το μέτρο κλεισίματος όλων των καταστημάτων, στα οποία συγκεντρώνεται κόσμος, για να μην προκληθεί εκτεταμένη ανεργία.¹

Εκατό, περίπου, χρόνια αργότερα από το προαναφερόμενο δημοσίευμα ένα άλλο, δημοσιευμένο στο ΦΕΚ, αυτή τη φορά, με τη μορφή υπουργικής απόφασης, ρύθμιζε με ανάλογο τρόπο το ίδιο, στη σύγχρονη εκδοχή του, θέμα, την αποτροπή δηλ. διασποράς του κορωνο-ϊού COVID-19. Δημοσιεύτηκε, ειδικότερα, στο ΦΕΚ (Β' 986/22.03.2020) η υπουργική απόφαση ΥΑ Δ1α//2020 με τίτλο «Επιβολή του μέτρου του προσωρινού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών προς αντιμετώπιση του κινδύνου διασποράς του κορωνο-ϊού COVID-19». Η εν λόγω απόφαση, η οποία θέσπιζε ένα μόνον από τα περισσότερα μέτρα που λήφθηκαν σχετικά, σε συνέχεια της ΠΝΠ 20.03.2020 (ΦΕΚ Α' / 68/ 20.03.2020) για την αντιμετώπιση εξάπλωσης της ασθένειας, προέβλεπε στη βασική της ρύθμιση, όπως συμπληρώθηκε αργότερα², συγκεκριμένα τα εξής :

Άρθρο πρώτο

Περιορισμός κυκλοφορίας

1. Για επιτακτικούς λόγους αντιμετώπισης σοβαρού κινδύνου δημόσιας υγείας που συνίστανται στη μείωση του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, επιβάλλεται ως μέτρο πρόληψης και για το απολύτως αναγκαίο χρονικό διάστημα, περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών εν όλω στην Επικράτεια. Ο περιορισμός ισχύει για το χρονικό διάστημα από 23.03.2020 ώρα 06:00 έως και 06.04.2020 και ώρα 06:00. Ο περιορισμός δεν καταλαμβάνει μέλη της Κυβέρνησης, Υφυπουργούς,

¹ *Λ. Δόλγερας*, Πανδημία, εκατόν δύο χρόνια πριν, *The book's journal*, τ.107, Μάρτιο 2020, σελ. 18 επ.

² ΥΑ 20797 ΦΕΚ Β 1040/26.03.2020).

Γενικούς Γραμματείς, Ειδικούς Γραμματείς και Υπηρεσιακούς Γραμματείς, Βουλευτές, Δημάρχους, Αντιδημάρχους, καθηκόντων τους, όσους υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας και τις ένοπλες δυνάμεις, καθώς και το ιατρικό, νοσηλευτικό και παραϊατρικό προσωπικό, το διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό του Υπουργείου Υγείας και των αρμόδιων φορέων προστασίας και παροχής υπηρεσιών υγείας και το εξουσιοδοτημένο προσωπικό της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους.

2. Από τα μέτρα της παρ. 1 εξαιρούνται μετακινήσεις των πολιτών για την εξυπηρέτηση ζωτικών, προσωπικών ή επαγγελματικών, αναγκών τους που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν με άλλον τρόπο και οι οποίες επιτρέπονται συγκεκριμένα για τους ακόλουθους περιοριστικά αναφερόμενους λόγους:

- α) Μετάβαση από και προς την εργασία για τις εργάσιμες ώρες.
- β) Μετάβαση σε φαρμακείο, επίσκεψη στον γιατρό ή μετάβαση σε νοσοκομείο ή κέντρο υγείας, εφόσον αυτό συνιστάται μετά από σχετική επικοινωνία.
- γ) Μετάβαση σε εν λειτουργία κατάσταση προμηθειών ειδών πρώτης ανάγκης, όπου δεν είναι δυνατή η έγκαιρη αποστολή τους.
- δ) Μετάβαση στην τράπεζα, στο μέτρο που δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική συναλλαγή.
- ε) Μετάβαση για παροχή βοήθειας σε ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη.
- στ) Μετάβαση σε τελετή (π.χ. κηδεία) υπό τους όρους που προβλέπει ο νόμος ή μετάβαση διαζευγμένων γονέων ή γονέων που τελούν σε διάσταση, που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της επικοινωνίας γονέων και τέκνων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.
- ζ) Σωματική άσκηση σε εξωτερικό χώρο ή κίνηση με κατοικίδιο ζώο, ατομικά ή ανά δύο άτομα, υπό την προϋπόθεση τήρησης, στην τελευταία αυτή περίπτωση, της αναγκαίας απόστασης 1,5 μέτρου.
- η) Εφάπαξ μετάβαση στον τόπο της μόνιμης κατοικίας.
- θ) Μετάβαση σε δημόσια υπηρεσία, εφόσον δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική ή τηλεφωνική εξυπηρέτηση και μόνο για κατεπείγουσες ανάγκες, μετά από τον καθορισμό ραντεβού για το οποίο ενημερώνεται εγγράφως ή ηλεκτρονικώς ο πολίτης και υπό την επιπλέον προϋπόθεση επίδειξης της ως άνω ενημέρωσης.
- ι) Μεταφορά από και προς τον τόπο εργασίας συζύγου ή συγγενούς πρώτου βαθμού, εφόσον υφίσταται σχετική ανάγκη.
- ια) Μετάβαση για σίτιση αδέσποτων ζώων, εφόσον η μετάβαση πραγματοποιείται εντός του δήμου κατοικίας του πολίτη».

3. Για την κατ' εξαίρεση μετακίνηση της παρ. 2 θα πρέπει ο πολίτης να φέρει υποχρεωτικά μαζί του την αστυνομική του ταυτότητα ή διαβατήριο, καθώς και βεβαίωση κίνησης, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή. «Για τις περ. (α) και (ι) της παρ. 2, η βεβαίωση κίνησης είναι πάγια ή διαμορφώνεται με βάση τον τρόπο εργασίας του πολίτη σύμφωνα με τις ισχύουσες έκτακτες ρυθμίσεις και παρέχεται, με προσωπική ευθύνη του υπογράφοντος, από τον εργοδότη ή, σε περίπτωση νομικού προσώπου, από το νόμιμο εκπρόσωπό του ή, σε περίπτωση ελεύθερου επαγγελματία ή αυτοαπασχολούμενου, από τον ίδιο, περιέχει δε το ονοματεπώνυμο, τον τόπο κατοικίας και τον τόπο εργασίας του εργαζόμενου, καθώς και το ωράριο προσέλευσης και αποχώρησής του, λαμβανομένης υπόψη και τυχόν αναγκαίας υπερωριακής απασχόλησης (Βεβαίωση τύπου Α)». Για τις περιπτώσεις (β) έως και (ζ) της παρ. 2, η βεβαίωση κίνησης αφορά κάθε μεμονωμένη κίνηση και μόνο αυτή, υπογράφεται από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, με προσωπική του ευθύνη, και περιέχει το ονοματεπώνυμο, τον τόπο κατοικίας και τον τόπο προορισμού του πολίτη καθώς

και τον συγκεκριμένο λόγο της μετακίνησης (Βεβαίωση τύπου Β). Οι βεβαιώσεις του προηγούμενου εδαφίου μπορούν να λαμβάνονται από την ηλεκτρονική σελίδα forma.gov.gr και να συμπληρώνονται από τον πολίτη, ή να χορηγούνται μέσω δωρεάν τηλεπικοινωνιακού μηνύματος (sms) στον ειδικό αριθμό 13033 απευθείας στο κινητό τηλέφωνο του ενδιαφερομένου ή να αντιγράφονται έντυπα ή ιδιογράφως κατά το περιεχόμενο του οικείου υποδείγματος που αναρτάται στον ιστότοπο forma.gov.gr. Σε περίπτωση που είναι απολύτως αναγκαία η μετακίνηση εργαζομένου εκτός έδρας, θα πρέπει να φέρει μαζί του δύο βεβαιώσεις (Βεβαίωση τύπου Α και Βεβαίωση τύπου Β). Οι βεβαιώσεις της παρούσας υπέχουν θέση υπεύθυνης δήλωσης για τον υπογράφοντα και η τυχόν ψευδής δήλωση επιφέρει τις προβλεπόμενες από τον νόμο κυρώσεις. Για την περίπτωση (η) απαιτείται Βεβαίωση Κατοικίας Ειδικής Χρήσης, που λαμβάνεται ατελώς από τον ιστότοπο <https://www.aade.gr/bebaiosi-katoikias-eidikis-hrisis>, ή αντίγραφο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος Ε1. «Ειδικώς για την εφαρμογή της περ. (ια) της παρ. 2 απαιτείται βεβαίωση του δήμου κατοικίας του πολίτη, στην οποία αναφέρονται ο τόπος, η ημέρα ή οι ημέρες και ο προγραμματισμένος χρόνος σίτισης, ο οποίος δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις τρεις (3) ώρες».

4. Για τον χρόνο εφαρμογής της παρούσας, απαγορεύεται η παραμονή πολιτών σε παιδικές χαρές, χώρους εξωτερικής άθλησης, οργανωμένες μαρίνες, πάρκα και άλση.

5. Τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς λειτουργούν σε περιορισμένη συχνότητα κατά τη διάρκεια της ημέρας, διασφαλίζοντας επαρκή κίνηση ιδίως κατά τις ώρες κίνησης των εργαζομένων. Επιβατηγά, δημόσιας και ιδιωτικής χρήσεως, οχήματα κυκλοφορούν για τους λόγους της παρ. 2 της παρούσας μόνο με τον οδηγό και έως έναν επιβάτη. Εξαιρούνται του περιορισμού του προηγούμενου εδαφίου: α) οχήματα στα οποία επιβαίνουν, πλην του οδηγού, ανήλικα τέκνα, υπό την προϋπόθεση ότι η κατ' οίκον παραμονή τους υπό την εποπτεία ενηλίκου είναι αδύνατη, β) όσοι μετακινούνται κατ' εφαρμογή της περ. (η) της παρ. 2. Εξαιρούνται επίσης δημόσιας χρήσης οχήματα που μεταφέρουν πρόσωπο, το οποίο χρήζει βοήθειας από δεύτερο επιβάτη για τη μετακίνησή του. Ειδικώς η λειτουργία επιβατηγών οχημάτων που χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά προσωπικού από και προς την εργασία επιτρέπεται μόνο με επίδειξη βεβαίωσης του εργοδότη και σχετικού δελτίου κίνησης, από το οποίο προκύπτει η διαδρομή του οχήματος, και υπό την προϋπόθεση της κάλυψης κατ' ανώτατο όριο του πενήντα τοις εκατό (50%) των διαθέσιμων θέσεων επιβατών.

6. Επιχειρήσεις και φορείς λειτουργούν με το αναγκαίο προσωπικό για την παροχή της υπηρεσίας ή την εκπλήρωση του έργου τους, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις.

7. Αρμόδιες αρχές για τη διασφάλιση της εφαρμογής της παρούσας, τη διαπίστωση των παραβάσεων και την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων είναι η Ελληνική Αστυνομία, η Δημοτική Αστυνομία, οι Λιμενικές Αρχές στην περιοχή ευθύνης τους και η Εθνική Αρχή Διαφάνειας του άρθρου 82 του ν. 4622/2019 (Α' 133). Στα πρόσωπα που παραβιάζουν τις διατάξεις της παρούσας επιβάλλεται, με απλή πράξη των ανωτέρω αρχών, σύμφωνα με το άρθρο 104 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, όπως ισχύει, διοικητικό πρόστιμο εκατόν πενήντα (150) ευρώ για κάθε παράβαση, χωρίς να θίγονται οι τυχόν προβλεπόμενες ποινικές κυρώσεις³.»

Η προαναφερόμενη απόφαση επέβαλε περιορισμό στην κίνηση των πολιτών προκειμένου να αποτραπεί η εξάπλωση του κορωνο-ιού. Η απαγόρευση ήταν γενική

³ Σύμφωνα με εγκύκλιο του Εισαγγελέα του ΑΠ της 31/03/2020 η παραβίαση της υποχρέωσης περιορισμού της κίνησης μπορεί να συνιστά τοκογλυφία του άρθρου 404 παρ. 1 ΠΚ, εκβίαση, έγκλημα κατά της συγκοινωνίας κ.α.

και προβλέπονταν συγκεκριμένες μόνον εξαιρέσεις (λ.χ. επίσκεψη σε γιατρό, τροφοδοσία κ.α.) και αυτές υπό την προϋπόθεση γνωστοποίησης στις αρχές της σχεδιαζόμενης μετακίνησης και τους λόγους για τους οποίους αυτή γίνεται. Το μέτρο υπήρξε πρωτοφανές για την ελληνική πολιτική και κοινωνική-οικονομική πραγματικότητα και αναμενόμενο ήταν η επιβολή του να προκαλέσει συζητήσεις αφενός για τη σκοπιμότητά⁴ του αφετέρου για τη νομιμότητά του⁵, σε σχέση, ιδίως με το σεβασμό του συνταγματικού δικαιώματος για την ελευθερία κίνησης και για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των πολιτών.

2.Η ρύθμιση και η ελευθερία κίνησης κατά το Σύνταγμα

Η παρ. 3 του άρθρου 5 Σ. ορίζει ότι η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη και κανένας δεν καταδιώκεται ούτε με οποιονδήποτε άλλο τρόπο περιορίζεται, παρά μόνον όταν και όπως νόμος ορίζει. Στην παρ. 4 του άρθρου 5 Σ. απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη χώρα, καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σε αυτήν. Τέτοιου περιεχομένου περιοριστικά μέτρα είναι δυνατόν να επιβληθούν μόνο ως παρεπόμενη ποινή με απόφαση ποινικού δικαστηρίου σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης και μόνο για την πρόληψη αξιοποιίων πράξεων. Σαφής είναι ο θεμελιώδης χαρακτήρας και η διευρυμένη προστασία της ελευθερίας κίνησης των πολιτών εντός της ελληνικής επικράτειας, η οποία δεν συμβιβάζεται με την ανάγκη προηγούμενης διοικητικής άδειας ή γνωστοποίησης προς τη διοίκηση για την άσκησή του από τον πολίτη. Παρά τη διευρυμένη, όμως, προστασία το δικαίωμα τελεί υπό την επιφύλαξη του νόμου, ο οποίος δεν πρέπει να προσβάλλει τον πυρήνα του συνταγματικού δικαιώματος και οι περιορισμοί που επιβάλλει θα πρέπει να είναι σύμφωνοι με την αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 Σ. Η απαγόρευση των ατομικών διοικητικών μέτρων αφορά τόσο τη διοίκηση όσο και το νομοθέτη. Εξαίρεση από την απαγόρευση των ατομικών διοικητικών μέτρων εισάγει η ερμηνευτική δήλωση του άρθρου 5 Σ. αναφορικά με τη λήψη μέτρων που επιβάλλονται για την προστασία της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ασθενών, όπως νόμος ορίζει. Σε κάθε περίπτωση η αρχή της αναλογικότητας θα πρέπει να διέπει τη θέσπιση και την εφαρμογή των μέτρων που προβλέπονται από το εδ. β της παρ. 4 και από την οικεία ερμηνευτική δήλωση.⁶

Κρίσιμο είναι επίσης ότι στην παρ. 5 του άρθρου 5 Σ. θεσπίζεται το δικαίωμα προστασίας της υγείας ενώ στο άρθρο 21 παρ. 3 Σ. κατοχυρώνεται θετική υποχρέωση

⁴ Υποστηρίχθηκε ότι το μέτρο περιορισμού της κυκλοφορίας ήταν ακραίο και απρόσφορο για την προστασία της δημόσιας υγείας από τον κορωνο-ϊό , Εφημερίδες Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ & ΤΑ ΝΕΑ , φύλλα από 13/3/2020 μέχρι 31/3/2020. Βλ. όμως και την αντίθετη άποψη, σύμφωνα με την οποία το σχολιαζόμενο μέτρο ήταν όχι μόνον το ενδεικνυόμενο αλλά αναγκαίο και πρόσφορο για την προστασία της δημόσιας υγείας σε *Κ. Δασκαλάκης*, Ο αγώνας ενάντια στον SARS – COV-2 είναι αντοχής και όχι ταχύτητας, Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, φύλλο 29/03/2020, .Ν.Λινού, Είναι σωστά αυτά τα μέτρα;, Εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, φύλλο 29/03/2020, www.civilprotection.gr, *Κ. Μόσιαλος*, Επιβεβαίωση της ελληνικής στρατηγικής από έκθεση του Imperial College London, www.iefimerida.gr

⁵ *Β. Τζέμος*, Η μέρα νύχτα. Η πανδημία, η ζωή ως το υπέρτατο αγαθό και οι δύο όψεις της αναλογικότητας, ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΚΑΙΟ 2020, σελ. 1επ. στο παρόν ειδικό τεύχος.

⁶ *Πρ. Δαγτόγλου*, Ατομικά Δικαιώματα, τ. Α., 2005, σελ. 340 επ., *Φ. Σπυρόπουλος/Χ. Ανθόπουλος/Γ. Γεραπετρίτης*, Σύνταγμα, 2017, σελ. 115επ., *Γ. Τασόπουλος*, Η ελευθερία κίνησης, η διασπορά του Κορωνοϊού και το Σύνταγμα, www.constitutionalism.gr 25-03-2020, *Ν. Παπασπύρου*, Συνταγματική Ελευθερία και δημόσιοι σκοποί, 2019, σελ. 13 επ., *Β.Τζέμος*, Η ώριμη αναλογικότητα, ΔιΔικ 2/2019, σελ. 200 επ.

του κράτους να μεριμνά για την υγεία των πολιτών, στην οποία περιλαμβάνονται και τα μέτρα αποτροπής διάδοσης του κορωνο-ιού.

Οι νομοθετικές προβλέψεις που επιβάλλουν περιορισμό στην ελευθερία κίνησης των πολιτών βέβαιο είναι ότι πρέπει να αξιολογούνται με βάση την αρχή της αναλογικότητας και το κρίσιμο ερώτημα, στην προκειμένη περίπτωση, είναι εάν ο περιορισμός στην ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών αποτελεί το πρόσφορο και αναγκαίο μέτρο για την αποτροπή εξάπλωσης του κορωνο-ιού και πόσο χρόνο ο περιορισμός πρέπει να διαρκέσει⁷. Η διεθνής εμπειρία και τα δεδομένα της ιατρικής επιστήμης συνηγορούν υπέρ της άποψης ότι τα μέτρα περιορισμού της κίνησης των πολιτών ήταν όχι μόνον πρόσφορα αλλά και αναγκαία για τον περιορισμό διάδοσης του κορωνο-ιού⁸. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από την κοινά αποδεκτή διαπίστωση ότι το ελληνικό σύστημα δημόσιας υγείας αδυνατεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά την ενδεχόμενη μαζική συρροή ασθενών από τον κορωνο-ιό και για το λόγο αυτό επιβάλλεται η λήψη μέτρων αποτροπής ή έστω καθυστέρησης της διάδοσης του⁹. Φαίνεται, συνεπώς, κατ' αρχήν ότι ο περιορισμός στην κίνηση των πολιτών είναι περιοριστικό μέτρο νόμιμο¹⁰ και αναλογικό σε σχέση με το δημόσιο σκοπό (προστασία δημόσιας υγείας) που εξυπηρετείται υπό τον όρο, βέβαια, της προσωρινότητας του και της διάρκειας του μόνον όσο οι ανάγκες που το επέβαλαν το δικαιολογούν¹¹.

Η άποψη αυτή δεν υπήρξε αναντίρρητη. Υποστηρίχθηκε¹², ειδικότερα, ότι η επιβολή περιορισμού της κυκλοφορίας στερείται συνταγματικής νομιμότητας διότι η ελευθερία κίνησης είναι συνταγματικό δικαίωμα το οποίο δεν είναι δυνατό να ανασταλεί ούτε καν σε κατάσταση πολιορκίας, σύμφωνα με το άρθρο 48 Σ. Ο περιορισμός, εξάλλου, της ελευθερίας κίνησης θίγει, κατά την άποψη αυτή, και άλλα συνταγματικά δικαιώματα όπως η συνδικαλιστική ελευθερία και η ελευθερία συνάθροισης. Κρίνεται, επίσης, δυσανάλογο και απρόσφορο μέτρο διότι πριν αποφασιστεί η απαγόρευση κίνησης, που είναι ακραίο μέτρο, έπρεπε να προηγηθούν άλλα, λιγότερο περιοριστικά των συνταγματικών δικαιωμάτων, όπως λ.χ. επίταξη ιδιωτικών κλινικών, πρόσληψη ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού. Υποστηρίχθηκε¹³ ακόμη, ότι εάν η κυβέρνηση είχε λάβει εγκαίρως προληπτικά μέτρα (λ.χ. αποκλεισμός των ταξιδιωτών από «ύποπτες» χώρες, προετοιμασία ιατρικών υποδομών και προσωπικού) δεν θα χρειαζόταν να ληφθεί το ακραίο μέτρο του γενικού περιορισμού της κίνησης των πολιτών. Το σημαντικότερο, πάντως,

⁷ Β. Τζέμος, Η ώριμη αναλογικότητα, ΔιΔικ 2/2019, σελ. 200 -214.

⁸ Βλ. παραπάνω υποσημείωση 4 .

⁹ Ε.Κοντιάδης-Κ.Σουλιώτης, Δημόσια υγεία και σεβασμός των δικαιωμάτων, Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, φύλλο 30/3/2020.

¹⁰ Η νομιμότητα του θεμελιώνεται και στην Αρχή της Προφύλαξης, η οποία θεσπίζεται στο άρθρο 191 ΣΛΕΕ, βλ. σχετικά Κ. Νάτσιου, www.huffingtonpost.gr 30/03.2020.

¹¹ Ν.Παπασπύρου, Ελευθερία και αυτοπειθαρχία, Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, φύλλο 30/03/2020, Γ. Μαλούχος, Δήμος, πανδημία και δημοκρατία, Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, φύλλο 28-29/03/2020, Κ.Ιορδανίδης, Τέλος στις εμμονές, Εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, φύλλο 22/03/2020, Β.Τζέμος, Η ώριμη αναλογικότητα, ΔιΔικ 2/2019, σελ. 200-214.

¹² Χ.Κουρουνδής, Η επιβολή απαγόρευσης κυκλοφορίας στερείται συνταγματικής νομιμότητας, ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ, φύλλο 23/03/2020, Ακρίτας Καϊδατζής, Το πρόβλημα είναι η δημοκρατία, όχι τα δικαιώματα, ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ, φύλλο 27/03/2020 , Π.Λογγινίδης, Μία νομική προσέγγιση στα μέτρα απαγόρευσης κυκλοφορίας, www.thessnews.gr , 28/03/2020.

¹³ Σ.Τσεβάς, Θεσμικά διδάγματα της πανδημίας, www.constitutionalism.gr , 28/03/2020 , όπου εκτενώς καταγράφεται η καθυστέρηση των ευρωπαϊκών κρατών στη λήψη μέτρων κατά της αρχόμενης επιδημίας.

επιχείρημα κατά της επιβολής του περιοριστικού της κίνησης μέτρου εντοπίζεται στο εξής: η ΥΑ που επιβάλλει το μέτρο αναφέρεται στο άρθρο 5 Σ και ιδίως στην ερμηνευτική δήλωση αυτού. Η ενλόγω, όμως, ερμηνευτική δήλωση εξαιρεί από την απαγόρευση ατομικών μέτρων της παρ. 4 τη λήψη μέτρων που επιβάλλονται για την προστασία της δημόσιας υγείας ή της υγείας των ασθενών όπως νόμος ορίζει. Τέτοιο μέτρο, όμως, δεν είναι, κατά την άποψη αυτή, και ο γενικός περιορισμός της κυκλοφορίας ο οποίος θίγει το δικαίωμα της κίνησης στον πυρήνα του και στερούμενος δημοκρατικής νομιμοποίησης θίγει ακόμη και τον δημοκρατικό χαρακτήρα του πολιτεύματος.¹⁴

Εάν κάποιος προσεγγίσει το ζήτημα αυστηρά τυπολατρικά το μέτρο του γενικού περιορισμού της κίνησης των πολιτών δεν φαίνεται να βρίσκει έρεισμα στη συνταγματική διάταξη του άρθρου 5Σ και στην ερμηνευτική δήλωση που το συνοδεύει διότι το μέτρο αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ατομικό και συνεπώς επιτρεπτό.¹⁵ Φαίνεται, λοιπόν, να υπάρχει μία σύγκρουση ανάμεσα στο συνταγματικό δικαίωμα της ελευθερίας κίνησης και της συνταγματικής υποχρέωσης του κράτους για προστασία της δημόσιας υγείας. Στη σύγκρουση αυτή, πρέπει να θεωρηθεί¹⁶ υπερέχουσα¹⁷, σύμφωνα με το δίκαιο της ανάγκης¹⁸, η υποχρέωση του κράτους για την προάσπιση της υγείας των πολιτών¹⁹ του διότι αυτή συνιστά μορφή υπερέχοντος δημοσίου συμφέροντος και η διαφύλαξη της είναι λογικό, πραγματικό και νομικό προαπαιτούμενο για την άσκηση όλων των υπολοίπων συνταγματικών δικαιωμάτων αλλά και κρίσιμο για την ύπαρξη αυτού του ιδίου του κράτους.²⁰

Προς την ίδια κατεύθυνση, του επιτρεπτού χαρακτήρα δηλ. του περιορισμού κυκλοφορίας για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, κατατείνει και η αντιμετώπιση του ζητήματος υπό το πρίσμα της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου²¹. Ειδικότερα, το άρθρο 5 της Σύμβασης προβλέπει αυστηρούς όρους για τη στέρηση της ελευθερίας. Οι απλοί περιορισμοί της ελευθερίας υπάγονται στο τέταρτο πρωτόκολλο, το οποίο όμως δεν έχει κυρωθεί από την Ελλάδα και τυπικά δεν την δεσμεύει, αν και οι ρυθμίσεις του συμπίπτουν με τις

¹⁴ Π.Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα, 2012, σελ. 293 επ., Α.Μάνεσης, Ατομικές Ελευθερίες, 1982, σελ. 134 επ. Κ.Χρυσόγονος, Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2006, σελ. 218 επ.

¹⁵ Ζήτημα, επιπλέον, προκύπτει από την επιβολή τόσο περιοριστικών μέτρων με πράξεις νομοθετικού περιεχομένου και όχι με τυπικό νόμο και χωρίς πρόβλεψη δυνατότητας δικαστικής προστασίας, Σ. Τσεβάς, Θεσμικά διδάγματα της πανδημίας, www.constitutionalism.gr, 28/03/2020.

¹⁶ Χρήσιμο εργαλείο για την επίλυση συγκρούσεων και κοινωνικών διλημάτων είναι η εφαρμογή της Θεωρίας των παιγνίων, κατά την οποία σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ περισσότερων παικτών (=διλημάτων) γίνεται στάθμιση όλων των δυνατών ενεργειών και επιλέγεται μία σε συνάρτηση με την ωφέλεια που αυτή συνεπάγεται, Osborne-Martin-Rubinstein-Ariel, A course in Game Theory, The MIT press, ISBN 000-262650401, Myerson-Roger B., Game Theory, Analysis of Conflict, 1991, Harvard University Press. Συναφής είναι και η θεωρία των ηθικών διλημάτων του Kohlberg, Kohlberg, L.-Foreword-J.rest, Development in Judging Moral Issues, University of Minnesota Press.

¹⁷ Χ.Ανθόπουλος, Ο covid-19 και η εποχή των δικαιωμάτων, www.constitutionalism.gr, 28/03/2020 όπου αναφέρεται «οι έκτακτες περιστάσεις απαιτούν έκτακτες συνταγματικές ερμηνείες».

¹⁸ Σ. Τσεβάς, Θεσμικά διδάγματα της πανδημίας, www.constitutionalism.gr, 28/03/2020 όπου γίνεται λόγος και για την επικράτηση του ουσιαστικού επί του διαδικαστικού Συντάγματος. Πρόκειται για την κανονιστική δύναμη του πραγματικού.

¹⁹ Π.Παπαρηγοπούλου, Το Δημόσιο Δίκαιο της Υγείας, 2009, σελ. 40 επ., παρβλ. Και ΣΤΕ 203/2020 Ολ.

²⁰ Ν.Παπασπύρου, Συνταγματική ελευθερία και δημόσιοι σκοποί, 2019, σελ. 32 επ., βλ. όμως και Σ. Βλαχόπουλος, Ο κίνδυνος του συνταγματικού μιθριδατισμού, www.constitutionalism.gr, 28/03/2020

²¹ Π.Ελευθεριάδης, Προσωπική ελευθερία και χρέος αλληλεγγύης, Εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, φύλλο 29/03/2020.

σχετικές του ελληνικού συντάγματος. Με την απόφαση ΕΔΔΑ, *De Tommaso v. Italy* (43395/09) κρίθηκε ότι κάθε επιβολή περιορισμού της ελευθερίας πρέπει α) να βασίζεται στο νόμο, β) ο περιορισμός να είναι αναγκαίος σε μία δημοκρατική κοινωνία, γ) να υπηρετεί δικαιολογημένους σκοπούς δημοσίου συμφέροντος και δ) να εξισορροπεί μεταξύ δημοσίου συμφέροντος και ατομικού δικαιώματος σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Ο περιορισμός, συνεπώς, στην κυκλοφορία των πολιτών που επιβλήθηκε για λόγους αποτροπής εξάπλωσης του κορωνο-ιού φαίνεται και από αυτήν την άποψη να είναι επιτρεπτός.

Καθοριστική, τέλος, για την όλη συζήτηση είναι και η συνταγματική υποχρέωση επίδειξης κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης από τους πολίτες (άρθρο 25 παρ. 3 Σ.). Η αρχή της αλληλεγγύης²² δεν αποτελεί μόνο θεμέλιο των συνταγματικών καθηκόντων αλλά και καθοδηγητική αρχή για την κοινωνική δραστηριότητα του κράτους υπέρ των πολιτών. Η ίδια αρχή συνδέεται με τον εθελοντισμό, ο οποίος στην περίπτωση που εξετάζουμε (του περιορισμού δηλ. της κίνησης των πολιτών για λόγους αποτροπής της διασποράς του κορωνο-ιού) θα μπορούσε να πάρει τη μορφή του αυτοπεριορισμού των πολιτών, όσον αφορά τη κινητικότητά τους, στο πλαίσιο των προληπτικών μέτρων αποτροπής της διασποράς του κορωνο-ιού. Ο αυτοπεριορισμός αυτός θα αποτελούσε μία έμπρακτη επίδειξη κοινωνικής υπευθυνότητας από την πλευρά των πολιτών, η οποία θα μπορούσε να μειώσει την ένταση της συζήτησης περί περιορισμού του συνταγματικού δικαιώματος κίνησης.

3.Η ρύθμιση και η προστασία των προσωπικών δεδομένων

Η ΥΑ που επέβαλε το μέτρο του προσωρινού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών προς αντιμετώπιση του κινδύνου διασποράς του κορωνο-ιού προέβλεψε μεταξύ άλλων ότι : «... 3. Για την κατ' εξαίρεση μετακίνηση της παρ. 2 θα πρέπει ο πολίτης να φέρει υποχρεωτικά μαζί του την αστυνομική του ταυτότητα ή διαβατήριο, καθώς και βεβαίωση κίνησης, σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή...B). Οι βεβαιώσεις του προηγούμενου εδαφίου μπορούν να λαμβάνονται από την ηλεκτρονική σελίδα forma.gov.gr και να συμπληρώνονται από τον πολίτη, ή να χορηγούνται μέσω δωρεάν τηλεπικοινωνιακού μηνύματος (sms) στον ειδικό αριθμό 13033 απευθείας στο κινητό τηλέφωνο του ενδιαφερομένου ...». Το πρόβλημα που εμφανίζεται στην προκειμένη περίπτωση είναι η ανταλλαγή τηλεπικοινωνιακών μηνυμάτων του πολίτη με τις αρχές προκειμένου αυτός να γνωστοποιήσει και οι αρχές να καταγράψουν την μετακίνηση του. Η τύχη των καταγραφών αυτών, που είναι πρόσφορες να χρησιμοποιηθούν για την κατάρτιση «προφίλ», δεν ρυθμίζεται νομοθετικά και δημιουργεί προβληματισμό για την εφαρμογή, στην προκειμένη περίπτωση, της νομοθεσίας για την προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Ειδικότερα, τα ζητήματα²³ που προκύπτουν από την προαναφερόμενη ρύθμιση σε σχέση με τον Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών εντοπίζονται στην μη τήρηση των υποχρεώσεων που θεσπίζουν τα ακόλουθα άρθρα του Κανονισμού με αποτέλεσμα η διαδικασία να εμφανίζεται νομικά έωλη :

²² Φ. Σπυρόπουλος/Χ. Ανθόπουλος/Γ.Γεραπετρίτης, *Σύνταγμα*, 2017, σελ. 709 επ.

²³ Φ. Παναγοπούλου-Κουτνατζή, Η προστασία προσωπικών δεδομένων σε περίοδο πανδημίας, www.constitutionalism.gr, 28/03/2020, Γ. Παπαδογιαννάκης, Προσωπικά δεδομένα και κορωνοϊός, Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ 01/04/2020.

Άρθρο 13

Πληροφορίες που παρέχονται εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα συλλέγονται από το υποκείμενο των δεδομένων

«1. Όταν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν υποκείμενο των δεδομένων συλλέγονται από το υποκείμενο των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, κατά τη λήψη των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων όλες τις ακόλουθες πληροφορίες:

- α) την ταυτότητα και τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου επεξεργασίας και, κατά περίπτωση, του εκπροσώπου του υπευθύνου επεξεργασίας,
- β) τα στοιχεία επικοινωνίας του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, κατά περίπτωση,
- γ) τους σκοπούς της επεξεργασίας για τους οποίους προορίζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και τη νομική βάση για την επεξεργασία,
- δ) εάν η επεξεργασία βασίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο στ), τα έννομα συμφέροντα που επιδιώκονται από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή από τρίτο,
- ε) τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εάν υπάρχουν,

Στ) κατά περίπτωση, την πρόθεση του υπευθύνου επεξεργασίας να διαβιβάσει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτη χώρα ή διεθνή οργανισμό και την ύπαρξη ή την απουσία απόφασης επάρκειας της Επιτροπής ή, όταν πρόκειται για τις διαβιβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 46 ή 47 ή στο άρθρο 49 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο, αναφορά στις ενδεδειγμένες ή κατάλληλες εγγυήσεις και τα μέσα για να αποκτηθεί αντίγραφο τους ή στο πού διατέθηκαν.

2. Εκτός από τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, κατά τη λήψη των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τις εξής επιπλέον πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την εξασφάλιση θεμιτής και διαφανούς επεξεργασίας:

- α) το χρονικό διάστημα για το οποίο θα αποθηκευτούν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή, όταν αυτό είναι αδύνατο, τα κριτήρια που καθορίζουν το εν λόγω διάστημα,
- β) την ύπαρξη δικαιώματος υποβολής αιτήματος στον υπεύθυνο επεξεργασίας για πρόσβαση και διόρθωση ή διαγραφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή περιορισμό της επεξεργασίας που αφορούν το υποκείμενο των δεδομένων ή δικαιώματος αντίταξης στην επεξεργασία, καθώς και δικαιώματος στη φορητότητα των δεδομένων,
- γ) όταν η επεξεργασία βασίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α) ή στο άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο α), την ύπαρξη του δικαιώματος να ανακαλέσει τη συγκατάθεσή του οποτεδήποτε, χωρίς να θιγεί η νομιμότητα της επεξεργασίας που βασίστηκε στη συγκατάθεση πριν από την ανάκλησή της,
- δ) το δικαίωμα υποβολής καταγγελίας σε εποπτική αρχή,
- ε) κατά πόσο η παροχή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί νομική ή συμβατική υποχρέωση ή απαίτηση για τη σύναψη σύμβασης, καθώς και κατά πόσο το υποκείμενο των δεδομένων υποχρεούται να παρέχει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και ποιες ενδεχόμενες συνέπειες θα είχε η μη παροχή των δεδομένων

αυτών,

Στ) την ύπαρξη αυτοματοποιημένης λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης προφύλ, που αναφέρεται στο άρθρο 22 παράγραφοι 1 και 4 και, τουλάχιστον στις περιπτώσεις αυτές, σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τη λογική που ακολουθείται, καθώς και τη σημασία και τις προβλεπόμενες συνέπειες της εν λόγω επεξεργασίας για το υποκείμενο των δεδομένων.

3. Όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας προτίθεται να επεξεργαστεί περαιτέρω τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για άλλο σκοπό από εκείνο για τον οποίο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα συλλέχθηκαν, ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων, πριν από την εν λόγω περαιτέρω επεξεργασία, πληροφορίες για τον σκοπό αυτόν και άλλες τυχόν αναγκαίες πληροφορίες, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 2...»

Άρθρο 25

Προστασία των δεδομένων ήδη από το σχεδιασμό και εξ ορισμού

«1. Λαμβάνοντας υπόψη τις τελευταίες εξελίξεις, το κόστος εφαρμογής και τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, καθώς και τους κινδύνους διαφορετικής πιθανότητας επέλευσης και σοβαρότητας για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων από την επεξεργασία, ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει αποτελεσματικά, τόσο κατά τη στιγμή του καθορισμού των μέσων επεξεργασίας όσο και κατά τη στιγμή της επεξεργασίας, κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, όπως η ψευδωνυμοποίηση, σχεδιασμένα για την εφαρμογή αρχών προστασίας των δεδομένων, όπως η ελαχιστοποίηση των δεδομένων, και την ενσωμάτωση των απαραίτητων εγγυήσεων στην επεξεργασία κατά τρόπο ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις του παρόντος κανονισμού και να προστατεύονται τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων.

2. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για να διασφαλίζει ότι, εξ ορισμού, υφίστανται επεξεργασία μόνο τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είναι απαραίτητα για τον εκάστοτε σκοπό της επεξεργασίας. Αυτή η υποχρέωση ισχύει για το εύρος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που συλλέγονται, τον βαθμό της επεξεργασίας τους, την περίοδο αποθήκευσης και την προσβασιμότητά τους. Ειδικότερα, τα εν λόγω μέτρα διασφαλίζουν ότι, εξ ορισμού, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν καθίστανται προσβάσιμα χωρίς την παρέμβαση του φυσικού προσώπου σε αόριστο αριθμό φυσικών προσώπων...»

Άρθρο 26

Από κοινού²⁴ υπεύθυνοι επεξεργασίας

«1. Σε περίπτωση που δύο ή περισσότεροι υπεύθυνοι επεξεργασίας καθορίζουν από κοινού τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας, αποτελούν από κοινού υπευθύνους επεξεργασίας. Αυτοί καθορίζουν με διαφανή τρόπο τις αντίστοιχες ευθύνες τους για συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον παρόντα κανονισμό, ιδίως όσον αφορά την άσκηση των δικαιωμάτων του

²⁴ Στην προκειμένη περίπτωση στην επεξεργασία εμπλέκονται περισσότεροι φορείς : κρατικά όργανα και εταιρείες κινητής τηλεφωνίας.

υποκειμένου των δεδομένων και τα αντίστοιχα καθήκοντά τους για να παρέχουν τις πληροφορίες που αναφέρονται στα άρθρα 13 και 14, μέσω συμφωνίας μεταξύ τους, εκτός εάν και στον βαθμό που οι αντίστοιχες αρμοδιότητες των υπευθύνων επεξεργασίας καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υπόκεινται οι υπεύθυνοι επεξεργασίας. Στη συμφωνία μπορεί να αναφέρεται ένα σημείο επικοινωνίας για τα υποκείμενα των δεδομένων.

2. Η συμφωνία που αναφέρεται στην παράγραφο 1 αντανακλά δεόντως τους αντίστοιχους ρόλους και σχέσεις των από κοινού υπευθύνων επεξεργασίας έναντι των υποκειμένων των δεδομένων. Η ουσία της συμφωνίας τίθεται στη διάθεση του υποκειμένου των δεδομένων.

3. Ανεξάρτητα από τους όρους της συμφωνίας που αναφέρεται στην παράγραφο 1, το υποκείμενο των δεδομένων μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματά του δυνάμει του παρόντος κανονισμού έναντι και κατά καθενός από τους υπευθύνους επεξεργασίας.»

Άρθρο 35

Εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων

1. Όταν ένα είδος επεξεργασίας, ιδίως με χρήση νέων τεχνολογιών και συνεκτιμώντας τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας, ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας διενεργεί, πριν από την επεξεργασία, εκτίμηση των επιπτώσεων των σχεδιαζόμενων πράξεων επεξεργασίας στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Σε μία εκτίμηση μπορεί να εξετάζεται ένα σύνολο παρόμοιων πράξεων επεξεργασίας οι οποίες ενέχουν παρόμοιους υψηλούς κινδύνους.

2. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί τη γνώμη του υπευθύνου προστασίας δεδομένων, εφόσον έχει οριστεί, κατά τη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων.

3. Η αναφερόμενη στην παράγραφο 1 εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων απαιτείται ιδίως στην περίπτωση:

α) συστηματικής και εκτενούς αξιολόγησης προσωπικών πτυχών σχετικά με φυσικά πρόσωπα, η οποία βασίζεται σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία, περιλαμβανομένης της κατάρτισης προφίλ, και στην οποία βασίζονται αποφάσεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα σχετικά με το φυσικό πρόσωπο ή ομοίως επηρεάζουν σημαντικά το φυσικό πρόσωπο,

β) μεγάλης κλίμακας επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 9 παράγραφος 1 ή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 10 ή

γ) συστηματικής παρακολούθησης δημοσίως προσβάσιμου χώρου σε μεγάλη κλίμακα.

4. Η εποπτική αρχή καταρτίζει και δημοσιοποιεί κατάλογο με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας που υπόκεινται στην απαίτηση για διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων δυνάμει της παραγράφου 1. Η εποπτική αρχή ανακοινώνει τον εν λόγω κατάλογο στο Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων που αναφέρεται στο άρθρο 68.

5. Η εποπτική αρχή δύναται επίσης να καταρτίζει και να δημοσιοποιεί κατάλογο με τα είδη των πράξεων επεξεργασίας για τα οποία δεν απαιτείται εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων. Η εποπτική αρχή ανακοινώνει τον εν λόγω κατάλογο στο Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων.

6. Πριν από την έκδοση των καταλόγων που αναφέρονται στις παραγράφους 4 και 5, η αρμόδια εποπτική αρχή εφαρμόζει τον μηχανισμό συνεκτικότητας που αναφέρεται στο άρθρο 63, εάν οι εν λόγω κατάλογοι περιλαμβάνουν δραστηριότητες επεξεργασίας οι οποίες σχετίζονται με την προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε υποκείμενα των δεδομένων ή με την παρακολούθηση της συμπεριφοράς τους σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη ή οι οποίες ενδέχεται να επηρεάζουν σημαντικά την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ένωση.

7. Η εκτίμηση περιέχει τουλάχιστον:

α) συστηματική περιγραφή των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας και των σκοπών της επεξεργασίας, περιλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας,

β) εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των πράξεων επεξεργασίας σε συνάρτηση με τους σκοπούς,

γ) εκτίμηση των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 και

δ) τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων, περιλαμβανομένων των εγγυήσεων, των μέτρων και μηχανισμών ασφάλειας, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και να αποδεικνύεται η συμμόρφωση προς τον παρόντα κανονισμό, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντα των υποκειμένων των δεδομένων και άλλων ενδιαφερόμενων προσώπων.

8. Η συμμόρφωση με εγκεκριμένους κώδικες δεοντολογίας που αναφέρονται στο άρθρο 40 από τους σχετικούς υπευθύνους επεξεργασίας ή εκτελούντες την επεξεργασία λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση του αντικτύπου των πράξεων επεξεργασίας που εκτελούνται από τους εν λόγω υπευθύνους ή εκτελούντες την επεξεργασία, ιδίως για τους σκοπούς εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων.

9. Όπου ενδείκνυται, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί τη γνώμη των υποκειμένων των δεδομένων ή των εκπροσώπων τους για τη σχεδιαζόμενη επεξεργασία, με την επιφύλαξη της προστασίας εμπορικών ή δημόσιων συμφερόντων ή της ασφάλειας των πράξεων επεξεργασίας.

10. Όταν η επεξεργασία δυνάμει του άρθρου 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) ή ε) έχει νομική βάση στο δίκαιο της Ένωσης ή στο δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας, το εν λόγω δίκαιο ρυθμίζει την εκάστοτε συγκεκριμένη πράξη επεξεργασίας ή σειρά πράξεων και έχει διενεργηθεί ήδη εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων ως μέρος γενικής εκτίμησης αντικτύπου στο πλαίσιο της έγκρισης της εν λόγω νομικής βάσης, οι παράγραφοι 1 έως 7 δεν εφαρμόζονται, εκτός εάν τα κράτη μέλη κρίνουν απαραίτητη τη διενέργεια της εν λόγω εκτίμησης πριν από τις δραστηριότητες επεξεργασίας.

11. Όπου απαιτείται, ο υπεύθυνος επεξεργασίας προβαίνει σε επανεξέταση για να εκτιμήσει εάν η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διενεργείται

σύμφωνα με την εκτίμηση αντικτύπου στην προστασία δεδομένων τουλάχιστον όταν μεταβάλλεται ο κίνδυνος που θέτουν οι πράξεις επεξεργασίας.

4.Καταληκτική παρατήρηση

Ο κορωνο-ιός κάποια στιγμή θα φύγει. Το ζήτημα είναι τι θα μείνει, πέρα από τα θύματα του, από αυτόν: η εξοικείωση των πολιτών με τον περιορισμό των συνταγματικών δικαιωμάτων, η αποδοχή της συστηματικής καταγραφής των προσωπικών δεδομένων από κρατικούς φορείς και ιδιώτες, η εθνικιστική απομόνωση με σκοπό την προάσπιση της υγείας των πολιτών ενός κράτους-έθνους, η ενίσχυση του κρατισμού²⁵ σε βάρος της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, η υπερίσχυση της ατομικότητας έναντι της συλλογικότητας, η ανάδειξη της συνταγματικής υποχρέωσης των πολιτών για κοινωνική αλληλεγγύη, η κατάλυση της δημοκρατίας με τη νομοθέτηση δια διαταγμάτων;

Εάν τα εξαιρετικά μέτρα που επιβλήθηκαν εξαιτίας του κορωνο-ιού δεν αρθούν αμέσως μετά την περιστολή του, όπως αυτή θα σηματοδοτηθεί από τους ειδικούς, τότε πρέπει πραγματικά να ανησυχήσουμε για το μέλλον του κράτους δικαίου, όπως τουλάχιστον το γνωρίζαμε μέχρι σήμερα. Έως τότε απλώς επαγρυπνούμε!

²⁵ Economist: Το μεγάλο κράτος επέστρεψε- κίνδυνοι για την οικονομία και ατομικές ελευθερίες , τεύχος 27/03/2020.